

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 37.

V Ljubljani, 13. kimavca 1907.

XLVII. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Posamezna številka 16 h. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Za oznanila je plačati od dvostopne petit-vrste po 20 h, če se oznanilo tiska enkrat; po 18 h, če se tiska dvakrat, in po 16 h, če se tiska trikrat; če se večkrat tiska, znaten popust. Oznanila sprejema „Učiteljska tiskarna“. Priloge poleg poštnine 6 K.

Zavezo avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev je zadela velika, prebridka izguba. Umrl je nje upravni odbornik in podpredsednik, nepozabni in nenadomestljivi tovariš, gospod

Vekoslav Strmšek

nadučitelj v Št. Petru na Medvedovem selu.

Svojemu ljudstvu je bil najboljši učitelj, nam najzvestejši tovariš najčistejšega, neomadeževanega značaja, vzor človeka in moža! Stal je v naših prvih vrstah, zvest našim idealom do zadnjega diha.

Slava njegovemu spominu!

Vodstvo „Zaveze avstr. jugoslov. učiteljskih društev“ v Ljubljani,
dne 6. septembra 1907.

Tajnik:

Drag. Česnik.

Predsednik:

L. Jelenc.

✦ Vekoslav Strmšek.

Kakor pade hrast, ki kljubuje viharjem, zadet in razklan od ognjenega bliska — tako je padel on. Vrgla ga je kruta bolezen, ko je stal v najlepši moški dobi, ko je razvijal vse svoje plodovite moči svojemu ljudstvu v korist, ko je gledal s tihim ponosom in z blago zavestjo storjene dolžnosti slovenskega učitelja na sadove svojega neumornega delovanja!

Iztrgan je iz kroga svoje ljubljene rodovine, iztrgan je iz naše srede. To izgubo občutimo toliko bridkeje, ker jo bo težko, težko kdaj nadomestiti z možem, ki bi mogli reči o njem, da je naš drugi Vekoslav Strmšek!

Danes ne prijavljamo njegovih življenjepisnih podatkov, storimo pa to drugokrat. Poudarjamo le, da je bil Vekoslav Strmšek vzor delavnega moža, vzor slovenskega učitelja.

Vsa Spodnja Štajerska je polna njegove hvale. Poznali so ga povsod. Od Sv. Petra na Medvedovem selu, kjer je služboval, se je širilo njegovo delovanje po vsi ožji njegovi domovini. Njegova trezna preudarnost je ugodno vplivala na vso okolico. Preden je kaj storil, je vse premislil in presodil z jasnim razumom. Ko je vse dozorelo v njegovi duši, je šel na delo. In kar je storil, je stalo trdno kot skala, zakaj Strmšek ni odnehal prej, dokler ni bilo dogotovljeno, kar je sklenil dogotoviti. Kdor je iskal svéta, se je obrnil nanj, ker je bil prepričan, da je vse, kar čuje od njega, zrelo in trezno, pametno in izvedljivo. Hodili so k njemu po navodila učitelji, politiki in kmetovalci. Vsakomur so bila odprta njegova vrata, vsakomur je bil na uslugo v vsakem slučaju, samo če je prihajal s poštenimi nameni.

Bil je odkritosrčen človek, ki ni poznal nobenega hinavstva. Zaničeval je ljudi, ki so bili v dejanju in besedah drugačni nego v srcu in mišljenju. Neoskrnjena moška čast mu je bila nad vse, in vse njegovo življenje je bilo čisto in neomadeževano: bil je

kot jasna luč, ki je blagodejno ogrevala vso okolico. Kaj je bil nam učiteljem, to vemo in čutimo sedaj, ko ga ni več. Bil je tovarišem tovariš v pravem pomenu besede. Bogate izkušnje, ki si jih je pridobil v življenju in knjigi, je stavil našemu stanu in naši organizaciji na razpolago. Kar je imel sam najboljšega in najdozorelejšega, to je bilo tako naše, kakor smo bili mi njegovi. Udeleževal se je vseh naših zborovanj in vseh shodov. Naš je bil ob vsaki veseli in žalostni priliki. Njegova moška volja in solidnost njegovega mišljenja je bila prava življenjska sila naše organizacije. Na premnogih shodih in pri premnogih sejah vseh odborov, ki jim je bil član, je bil Strmšek duša in izvor mnogobrojnim velevažnim sklepom, ki so realizovani položili naši organizaciji najtrdnjejši, nerazrušen temelj. Mišljenja je bil naprednega, in ni bilo nobene sile, ki bi ga mogla spraviti na drugo pot. Bil je med ustanovniki štajerske „Narodne stranke“, ki se je postavila s tako odločnostjo in tako lepimi uspehi v bran črnemu reakcionarstvu, ki tudi na Štajerskem tako podlo napada napredno učiteljstvo in ruje proti šolstvu! Z neizprosno odločnostjo je zagovarjal svoje ideje. Bil je značaj!

Kakor je bil Strmšek vzor neumornega delavca na šolskem, kulturnem, političnem in gospodarskem polju — tudi sam je prijel za plug in oral njivo — tako je bil tudi vzor pravega, ljubečega rodovinskega očeta. V krogu svojih dragih je dobil edino mesto, kjer se je odpočil od truda in skrbi. Zunaj hiše ni poznal pokoja, zakaj vsepovsod je storil več, nego je zahteval od njega njegov stan.

Našemu listu je bil zvest sotrudnik. Kadar smo kaj potrebovali, je bil Strmšek med prvimi, ki nam je prihitel na pomoč. Bil je v vsem in vsakem naših misli, našega prepričanja, in morda bridkeje kakor kdorkoli občutimo mi njegovo prezgodnjo smrt.

Ave, anima pia!

Iz turistovskega nahrbtnika.

Piše Fort. Jelovšek.

Pred leti, ko sem kolesaril med počitnicami, sem podal nekaj potopisnih spominov iz kolesarske torbice; sedaj pa, ko sem zamenjal lahkokrilo kolo s težkimi železnimi krampeži, dolgo palico in priročnim nahrbtnikom, podam cenjenim čitateljem nekaj spominov iz svojega nahrbtnika.

Ker je naša dična „Zaveza“ izbrala za letošnje svoje zborovanje slikovito Radovljico v znožju sivega Triglava, sem razmišljal, bi li ne kazalo, da bi nas nekaj v spremstvu tovariša vodnika poletelo na „Vrh Triglava“, kakor poje ona prelepa slovenska pesem. In res, na moj dotični poziv v „Uč. Tovarišu“ se je odzvalo več tovarišev z različnimi načrti, ki naj bi se v Radovljici definitivno sprejeli. Da pa se ne izneverim svojemu zvestemu konjiču, brzemu kolesu, obrzdam tudi njega; privežem mu težko železno palico, ki sem si jo bil prej dal napraviti za Triglav in hajd na kolo! odjadram v petek, dne 23. avgusta iz dežele „sühe robe“ čez Turjak v belo Ljubljano. Dospevši tja, jo krenem v hotel k „Južnem kolodvoru“, kjer se je začela

kmalu polniti dvorana dragih tovarišev in milih tovarišic, in v družbi duhovitih Čehov, junaških Srbov in dražestnih Srbinj smo preživeli najlepši večer. Prej pa sem si v Ljubljani nabavil nahrbtnik, krampeže in kar je še bilo treba za to turo. Na prvi pogled se je spoznalo novopečenega turista, in v pozni uri ob čaši rujnega vinca sem moral prebiti prvo preizkušnjo turistovince. Mojo železno helebardo je uničila povsem stroga kritika tovarišev turistov iz Gornjega grada — Bog vam ne šteje tega v greh! — še pred aktivnostjo je morala romati v nezaslužni pokoj. Naj ga v miru uživa v večem spomin kraljevega Triglava, čigar krone, žal, ne bo nikdar venčala.

Pa strogi sodniki so preiskali tudi moj novi nahrbtnik in ko nekdo privleče iz njega ovitek, v katerem je bila ščet za zobe, milo in — joj, joj! — Schnurrbartbinde — kar telefonično so hoteli pozvati Rovška, ki naj bi na licu mesta fotografiral pregrešnega — nedeljskega turista. — In v globočini svoje užaljene duše sem sklenil tedaj, da hočem vsem tem neusmiljenim zasmehovalcem izbrisati oči — ter jim vrh Triglava velikodušno zaklicati z našim Zveličarjem: „Odpuščam jim, saj niso vedeli, kaj so delali!“

Obrtne nadaljevalne šole.

Spisal Engelbert Franchetti.

Ne da se utajiti, da je pri nas na Kranjskem obrtno šolstvo jako pomanjkljivo in da potrebuje v doglednem času temeljite preuredbe v Ljubljani sami kakor tudi na deželi. Ne da se pa tudi utajiti, da je to glavna ovira, da obrtništvo na Kranjskem ne stoji na tisti višini bodisi glede strokovne izobrazbe, kakor tudi zavednosti, da mora biti obrtnik obenem tudi trgovec in da je tisti faktor, ki bi ga morala vlada in država upoštevati ter storiti vse tisto, kar stori po drugih deželah glede preuredbe obrtnega šolstva.

Največji greh store pa v tem pogledu obrtniki sami, ki nasprotujejo in uničujejo obrtno šolstvo in to večina zaradi tega, ker neradi pogrešajo vajenca v tednu nekaj ur, ki jih zamudi v obrtni nadaljevalni šoli, neupoštevajoč če vajenec pridno obiskuje pouk, da se marsikaj nauči, kar lahko takoj uporabi sebi in mojstru v korist. Le žal, da je malo takih vajencev, ki iz svojega lastnega nagiba pridno obiskujejo pouk in ki se zavedajo, da jim to, kar se nauče, ako ne takoj, vendar pa pozneje koristi v vsakem oziru.

Pri nas so obrtniki večinoma tega mnenja, da se vajenci v obrtni nadaljevalni šoli še bolj pokvariyo; to je, da postanejo še bolj razuzdani, da se veliko več moralično pohujšajo, kakor pa če ne bi hodili v šolo. No, in če hočemo biti odkritosrčni, moramo priznati, da pravijo deloma obrtniki v tem oziru prav.

Večkrat sem namenoma opazoval obrtne vajence, ko so šli od večernega pouka obrtne nadaljevalne šole. To je bilo kričanja, vriskanja, zvižganja in preklinjanja, kakor da bi bili sami divjaki. Mirnega pogovora o tem, kaj so se učili, je bilo le redkokdaj slišati.

Po sebi umevno je, da učitelji komaj pri pouku vzdržujejo red in disciplino in da nimajo nikake odgovornosti, kaj vajenci počnejo po dokončanem pouku. V tem oziru bo treba skrbeti za strožji disciplinarni red, s katerim se hočem še pozneje baviti.

Ker sem že v začetku omenil, da naše obrtne nadaljevalne šole nimajo pravega pomena in da ne služijo v pravem pomenu besede namenu, za katerega so ustanovljene, se čutim poklicanega, da stvari na ljubo tudi pojasnim. Kakor se ne da v enem

loncu istočasno kuhati kava in fižol, tako se tudi ne da poučevati v enem razredu obrtne nadaljevalne šole vajencev, ki spadajo v razne obrti. Kar se pedagoškega pouka tiče, to je obrtno knjigovodstvo, računstvo, pisanje in pa pouk v konceptu, to šegre, ali kar se pa strokovnega pouka tiče, zato se pa dasta komaj dve sorodni obrti dobro spojiti. Zatorej pouk v obrtno nadaljevalnih šolah zlasti na deželi ne doseza zaželjenega uspeha.

V ljubljanski obrtni nadaljevalni šoli se je pač storilo, kolikor se je dalo, da so se vajenci po strokah razdelili, pa vendar še ni pravega uspeha, in ga tudi toliko časa ne bo, dokler zadruga ne ustanove svojih strokovnih šol.

Uspehi v združnih strokovnih šolah in pa uspehi v splošnih obrtnih šolah se ne dajo primerjati in to zaradi tega ne, ker se na združenih strokovnih šolah vajenci poučujejo le v svoji stroki in od strokovnjakov, medtem ko se na splošnih obrtnih nadaljevalnih šolah poučujejo vajenci skupno od več strok. Priznavam, da se za stavbinske obrti dobi jako dobre učne osebe iz srede pedagogov, za obrti pa, kakor n. pr. za krojače, čevljarje, vrtnarje, brivce, natakarjo, peke, slikarje in pleskarje je pa strokovni pouk le tedaj uspešen, če poučuje obrtnik, ki je temeljito izvežban v svoji stroki.

Mimogrede naj omenim, da sem imel priliko si ogledati strokovno šolo zadruga gostilničarjev in brivcev na Dunaju.

Preverjen sem, da prizadete kroge zanima učni načrt teh strokovnih šol, zatorej ga hočem v kratkih besedah načrtati. Ker je pri gostilničarski obrti učna doba vajencev navadno le po dve leti, ima tudi strokovna šola samo dva obligatna razreda in en prostovoljni razred. Strokovni pouk traja 9 mesecev in je na teden po 21 ur obligatnega pouka. Namen šole je, sinove gostilničarjev in hotelirjev kakor tudi sinove iz meščanskih krogov za bodoče samostojne gostilničarje kakor tudi za poslovodje večjih enakih podjetij, za hotelske tajnike in ravnatelje kakor tudi v trgovskem oziru strokovno, teoretično in praktično popolnoma izobraziti.

Učni načrt je sestavljen za prvi razred:

1. nemščina po 3 ure na teden,
2. francoščina " 5 ur " "
3. računstvo " 3 ure " "
4. lepopisje " 2 uri " "
5. serviranje " 2 " " "

Ko so zazveneli zadnji veličastni akordi našega impozantnega zborovanja v Radovljici, smo se sešli Triglavani v nedeljo popoldne na kolodvoru in se odpeljali v dveh skupinah: ena skupina pod vodstvom junaškega in dovtipnega Rajka Justina na Dovje, druga večja skupina, pri kateri se je nahajala tudi moja malenkost, pod vodstvom vrlega našega vodnika, tovariša Jenska z Bleda na Dobravo. Tu naj omenim nek intermezzo. Ko čakamo na Jesenicah prihoda drugega vlaka, opazim v nekem vozu klerikalnega matadorja Jakliča, ki se je peljal v družbi dekoriranih Marijinih sestrá in bratov z nekega pobožnega shoda na Gorenjskem. Tu „Zaveza“ s svojimi neustrašenimi borilci za svobodo in napredek — tam koristolovstvo za suženstvo in temo! Dan in noč, in mi si ne moremo biti tovariši! Žalostno, da nima učitelj važnejšega stanovskega opravila, nego voditi naivne ljudi — za nos.

Ko pridemo na Dobravo, jo mahnemo proti Vintgarju. Nekaj časa peš po ravnem polju, zatem ugledaš umeten silovit vodopad, ki so ga zgradili ob priliki zgradbe bohinjke železnice; celo goro so prevrtali, in skozi to skalno votlino dere bobneč ta kristalnočisti gorski potok in pade na nasprotni strani z vso nevzdržno mogočnostjo v globoko skalno votlino. Nad seboj pa

ugledaš v vrtoglavi višini veličasten, drzno vitek obok, preko katerega drvi dan za dnem hropeči hlapon v neznane podzemске rove. — Še nekoliko naprej, in dospeli smo v Vintgar.

Lahno-mokra gorska sapica nam je božala razvnetá lica, ko smo zavili v ta hram božjega čudesa. Ozka soteska, omejena od nebotičnih skalnatih sten, ob katerih se vijejo tesni mostiči, globoko pod teboj pa šumi in se razbija po skalnatih grebenih kipeča hčerka planin — Radovna — kakor razjarjena kača, drveč od prepada do prepada dalje in dalje — a visoko nad teboj zalesketa na azurnem pasu zvezdica za zvezdico — in vsa ta miloba sinjega neba nad teboj — in vsa ta divja romantika krog tebe se izlije v veličastno svečano simfonijo, ki je ne zabiš nikdar v svojem življenju.

Veselih lic in radostnih duš smo privriskali do hotela Žumer. Tu so nam postregli z izbornó večerjo in rujnim štajercem, ki je kmalu razvnel naša grla, in zadonela je pesem, da je odmevalo daleč tja „v Gorenjsko skalnato plan“.

V Gorjah smo prenočevali v gostilni g. Jana, in moj hrabri Štajerc iz Pišec me vpraša zjutraj, ako že zvoni; a to ni bilo zvonjenje cerkvenih zvonov, ampak zvonjenje krav, ki so jih gnali v pašo na planine. Spodnještajerska rogata živina je

6. nauk o živežu in pijači po 2 uri na teden,
7. kletarstvo po 2 uri na teden,
8. nauk o krajepisju in potopisju po 2 uri na teden.

Za drugi razred:

1. nemščina in poslovno spisje po 2 uri na teden,
2. francoščina in konverzacija „ 5 ur „ „
3. knjigovodstvo, menjično pravo in obrtno kreditno pravo po 4 ure na teden,
4. obrtno računstvo in kalkulacija po 2 uri na teden,
5. serviranje „ 2 „ „ „
6. nauk o živežu „ 2 „ „ „
7. kletarstvo „ 2 „ „ „
8. obrtno pravo „ 1 uro „ „
9. obrtni obratni pouk „ 1 „ „ „
10. zdravstvena in obrtna higijena „ 1 „ „ „

V prostovoljnem pouku I. in II. letnika se lahko vajenci učijo angleščine, kuhinjskega gospodarstva, tesnopisja, strojepisja, klavirja, violine, telovadbe in plesa.

Zanimivo bo za vsakega, ki se bavi z obrtnim šolstvom, da tudi zve, kaj se morajo gostilničarski vajenci pri strokovnem pouku o serviranju učiti. K temu pouku spada: vedenje natakarja proti gostom, šefu in tovarišem; sprejem gostov in titulacije; razna vprašanja, priporočila in oprostitev proti gostom. Dalje mora vedeti jedila, ki spadajo za južino, sestaviti razne jedilne liste za obed, večerjo, bankete in svatovščine. Kako se mora natakar zadržati, če se gosti med seboj okregajo ali stepajo, učiti se jim je treba, ravnati prtiče na razne načine, streči posamezne goste in nastopati pri raznih pojedinah. Poznati morajo jedila, pripravljena po raznih metodah, znano jim mora biti okrašenje miz pri pojedinah itd. Pri pouku o živilih in pijači se uče kemijo in morajo že vajenci vedeti, koliko in kakšne snovi se nahajajo v Pilzenjskem, Dreherjevem in Budjeviškem pivu. Poznati morajo razliko raznih spodnjeavstrijskih, štajerskih in drugih vin. Za jedila morajo vedeti, iz česa in kako so pripravljena. Poznati morajo vse inozemske in tuzejske mineralne vode. Tako morajo tudi poznati vse rastline in živali, iz katerih se pripravljajo razna jedila. Pri pouku v krajepisju in potopisju se uči vajence spoznavati vsa večja mesta v Evropi, vedeti mora, kakšen je občevalni jezik in posebne zanimivosti mešta. Poznati, oziroma vedeti mora za vse kraje, koder so razna toplišča in

prosta tega bremena, zato pa jo morajo na dravskem polju vračati pastirji-kolesarji. — Nato smo jo mahnili na Bled, tam smo si napolnili svoje nahrbtnike s potrebnim provijantom in se povsem turistovski opremili.

Večnolepi, krasni Bled! Ne bom te opisal, naj te opeva naš pesnik, da si „kinč nebeški kranjske zemlje,“ in to po vsi pravici ostaneš. Ako Italijan pravi, da ti prej ne umre, dokler ni videl Napolja, tudi Slovenec naj bi ne stopil prej pred obličje božjega Stvarnika, dokler ni videl tebe, čarobno jezero. — Dražestna, ljubka okolica, krog jezera elegantni hoteli z vsem modernim komfortom, izmed prijetnega zelenja razkošnih vrtov in senčnatih gajev zro na jezersko gladino fantastične vile, visoko nad teboj na strmi čeri preži stari, sivi grad, liki jastreb na nedolžno ptičko — lično Marijino cerkvico na otoku, ki sanjavo gleda kot nežna punčica v zelenkastem očesu. — Za teboj strmi Babji zob, in ves ta razkošni čar, obdan od skalnatih nebotičnih gorá — in z odprtimi očmi pri belem dnevu sanjaš mladostno pripovedko tisoč in ene noči. — Kakor milo-modro oko nebeške Stvarnice trepetas med sivimi gorskimi velikani in . . . čolnič plava . . . val' igrajo . . . vse se veseli — in kakor lahna meglica tam nad jezorom ti vzplava drhteča duša — dokler ne

letovišča itd. Tukaj sem omenil le površno učno stvarino, a že iz te je sklepati, kakšne važnosti so strokovne šole. Marsikdo bi se ironično nasmeljal, če bi se mu omenilo, da ima zadruga gostilničarjev za svoje vajence strokovno šolo, da imajo pa še celo svojo akademijo, v katero so sprejeti le sinovi gostilničarjev in hotelirjev, ki so pa morali z dobrim uspehom dovršiti strokovno šolo in že nekaj časa servirati. Zaradi tega se pa mora priznati, da je velika razlika med natakarji, ki so se učili v velikih mestih ali pa v provinci. Preveč bi razširil svoj članek, ko bi hotel opisati učni načrt in stvarino raznih drugih združnih strokovnih šol, n. pr. črevljarskih, krojaških, brivskih, vrtnarskih itd.

Če hočemo pri nas skrbeti za dobro strokovno izobraženi obrtni naraščaj, nam je posvetiti vso pozornost obrtnim nadaljevalnim šolam in njih reorganizacijam. S posameznimi tečajji za pomočnike in samostojne obrtnike nam je le deloma pomagano. Za temeljito strokovno izobrazbo je treba začeti pri vajencu. Vajencu je treba pravočasno ucepiti v glavo, da mora biti obrtnik za svoj poklic ravno tako temeljito in vsestransko izobražen in izveden kot odvetnik, zdravnik ali profesor za svoj poklic. Vsak stan rabi zase svoj strokovno-teoretični in praktični pouk. Priznavam, da je tukaj mnogo raznih zaprek, ki delajo ovire, da se vajenci v sedanjih kakor tudi v preosnovanih obrtnih šolah ne bodo dosti naučili. Prvo zapreko vidim v tem, da starši mnogo zakrivijo. Če se dečko neče učiti in je še v nadlego svojim součencem in pa učitelju, pa pravijo: „No, če se nečeš učiti, boš pa šuštar al' pa žnidar“, kakor da bi moral biti črevljar ali pa krojač najbolj neumen človek na svetu. Nasprotno pa mora biti črevljar ali krojač ravno tako izobražen, mora znati ravno tako čitati, računati, risati, biti vešč knjigovodstvu, kakor mora znati dandanes navaden kmet obdelovati svoje polje in vinograde. V tem pogledu se jako mnogo zagreši, in pomagati bi se dalo le na ta način, da bi obrtniki bodisi na deželi ali pa v mestu ne sprejeli vajence, ki ni dovršil z dobrim uspehom najmanje štirih ali pa petih razredov ljudske šole.

Velika ovira bi bila s tem odstranjena. Tako postopanje obrtnikov bi imelo pa še drugo dobro stran. Pri takem postopanju obrtnikov bi se vlado in državo prisililo, da bi iz sedanjih enorazrednic in dvorazrednic ustanovila štirirazrednice in za obrtni stan neobhodno potrebne meščanske šole. Druga velika

utone omamljena prelestne sreče v zlatu nebeškega solnca. — Še en pogled — in vlak pripelje premile srbske brate in mnogo slovenskih tovarišev, da se skupno popeljemo v Bohinjsko Bistrico in dalje k izviru Savice. Prehitro je minila zanimiva vožnja skozi čudovite predore v družbi milih nam gostov do Bohinja in dalje na vozovih do Bohinjskega jezera.

Tu se razlivaš pred mano, ti sin triglavskih bistrih hčerá, podoba miru, kakor te nazivlje pisatelj — tihotna, sladko milotožna elegija. — Kako mamljivo, zavedljivo-vablivo so tvoji zelenčasti valovi! — Človek bi se legel v njih mokro-rahli objem in sanjal opojno pesem: „Halb zog sie ihn, halb sank er hin.“ Takoj ob jezeru se dviga mala gotska cerkvica sv. Ivana in po njem ima tudi nemški hotel v bližini svoje ime. Ker ni bilo časa in mogoče tudi ne toliko čolnov na razpolago, smo se peljali z vozovi ob južni strani mimo cerkvice sv. Duha do drugega konca jezera, kjer stoji slovenski hotel „Zlatorog“. To je tudi edina pot k izviru, zakaj na severni strani obkrožujejo jezero navpične stene visokega skalnatega gorovja, katerih raztrgani grebeni in ostri robovi se prečudno lepo zrealijo v globočini jezera, da se ti zdi, kakor bi se pod jezersko gladino dvigale nove čeri tja doli do brezmejne nebesne modrine. (Dalje.)

ovira je, pomanjkljiv disciplinarni red na obrtnih nadaljevalnih šolah. Priznано je da dela najbolj trda buča šoli največje sitnosti in nagajivosti. Navadno so to tisti vajenci, ki jih je treba v obrtni nadaljevalni šoli šele učiti spoznavati črke in pisati, o risanju nimajo niti pojma. Disciplinarni red bi se moral za take nagajivce tako izpremeniti, da se vajenec, ki se ne pokori učitelju, od pouka za kazen odstrani, se mu vsako uro zaznamuje in kolikor ima takih ur, toliko tednov naj bi se mu učna doba podaljšala. Reorganizacija obrtnih nadaljevalnih šol in pa prememba učne tvarine kakor tudi časa pouka je za razvoj in napredek neobhodna potreba. In če to ne bodo v doglednem času storili merodajni krogi, bo treba, da obrtniki z vsemi svojimi silami in močmi na raznih shodih odločno to zahtevajo. Za strokovni pouk, zlasti za oblačilne obrti, je neobhodno potrebno, da se za učitelje nastavi strokovno izobražene obrtnike. Učiteljem pa, ki se bavijo s strokovnim poukom stavbnih in drugih takih obrti, je pa treba dati posebne nagrade, da si ogledajo po večjih mestih uredbo združnih strokovnih šol in da tudi prisostvujejo pri strokovnem pouku. Zakaj to, kar je učitelj na ljudskih šolah, ki mora znati mladini ucepiti veselje in agilnost do učenja, to je tudi učitelj na obrtnih nadaljevalnih šolah, ki mora znati obrtnim vajencem ucepiti veselje do obrti in strokovnega pouka. Učitelj, ki poučuje na obrtnih nadaljevalnih šolah, mora biti o strokah ravno tako, oziroma še bolj poučen kot obrtniki sami. Zaradi tega bi pa bilo priporočljivo, da bi taki učitelji večkrat napravljali poučno potovanje v industrialne kraje, v večje mizarske, ključarske, kleparske in kamnoseške delavnice, kakor tudi v livarne itd., da si pridobe nekoliko upogleda, kako se stvari praktično izdelujejo.

Na Kranjskem je vsega skupaj 20 obrtnih pripravjalnih in nadaljevalnih šol s približno 1500 vajenci. Izven Ljubljane, ki šteje približno do 600 vajencev, jih ima obrtna nadaljevalna šola v Št. Vidu nad Ljubljano največ; to je do 150 vajencev. Najmanje vajencev, po številu 22, ima šola v Metliki.

Za razvoj obrtnih nadaljevalnih šol bi bilo velikega pomena, da bi se imenovali v odbor teh šol taki možje, ki so vneti zagovorniki obrtnih interesov, možje, ki so naprednih načel, zdravih nazorov in obrtnemu šolstvu z dušo in telesom naklonjeni. Šolskim odborom smejo obrtniki po pravici mnogo očitati, da je obrtno šolstvo in obrtništvo še danes na isti stopnji kot je bilo pred večjimi leti in da ni obrtno šolstvo vedno času primerno napredovalo.

(Konec)

Iz naše organizacije.

Trst.

Učiteljsko društvo za Trst in okolico v Trstu, napravi svoj vesdnevni jesenski izlet v nedeljo 22. t. m.: Trst-Prvačina - Dornberg - Ajdovščina (izvir Hublja) Log-Vipava (izvir Vipave) - Branica (Čehovinov spomenik) - Štanjel-Trst. Odhod iz Trsta ob 6. uri z osebnim zj. ali ob 7.25 zj. z brzovlakom po Bohinjski železnici. Povratek iz Štanjela poljubno. Ob 1. uri pop. skupni obed v Vipavi.

V četrtek 19. t. m. ob 5. uri pop. pa je pevska vaja v sveterimskem „Narodnem domu“.

Na obilno udeležbo vabi člane in prijatelje učiteljstva odbor.

Goriško.

Učiteljsko društvo za goriški okraj je imelo 5. t. m. v Gorici svoj izredni občni zbor z edino točko dnevnega reda: razgovor o napadih na napredno učiteljstvo v klerikalnih listih. Navzočih je bilo 72 kolegov in kolegij. Predsednik tovariš g. Jug otvori zborovanje s pozdravom na navzoče tovariše ter goste iz tržaškega in sežanskega okraja. Omenil je, da hočejo nasprotniki trgati naše bojne vrste in pozival na složno delo-

vanje nasproti sovražnikom, ki jasno kažejo svoje namene v klerikalnih listih. Nato je dal besedo tov. K r i ž m a n u, ki je obrazložil momentani položaj naprednega učiteljstva z ozirom na novo strujo. Omenil je med drugim, da pravih roditeljev te akcije ne smemo gledati v onih nesposobnih učiteljskih marijonetah, ki so prešle v službo klerikalizma, pač pa v nam nasprotni duhovščini, ki se boji naše sloge in našega napredka. Hočejo nas razdružiti, da bi toliko lažje ribarili v kalnem. Naša organizacija ni protiverska, kakor trde vedno klerikalni listi, priča za to je dosedanje naše delovanje. Dalje pišejo nasprotniki, da vlada pri našem društvu terorizem. Pozivljam javno, da se oglase vsi oni kolegi, oziroma kolegije, ki mislijo z nasprotnikom, da se tukaj res terorizira. Nasprotnikom je naše složno delovanje trn v peti, zato pišejo o terorizmu. Kdor pristopi novemu društvu, ta izdaja našo organizacijo, ta taji fakta. V listih vabijo k pristopu vse one, ki pri nas ne uživajo časti. Mi ne podeljujemo časti, pač pa dajemo sposobnim tovarišem priliko za delo.

Predlaga, da se izreče ogorčenje nad podlo pisavo klerikalnih listov. Sprejeto soglasno. Dalje se sklene, da se udeleži društvo in corpore ustanovnega shoda „društva krščansko mislečih učiteljev za Goriško“ v „Sol. domu“, kamor smo se podali takoj po končanem zborovanju.

Prišedši tja smo videli v dvorani zbrano vse krščansko misleče učiteljstvo: šest učiteljev in štiri učiteljice iz goriškega, enega učitelja iz gradiščanskega okraja, dalje enega c. kr. učitelja pripravnice, štiri upokojene učitelje, sedaj v „Sol. domu“, cesarskega svetnika Vodopivca, štiri učiteljice „Sol. doma“, 17 duhovnov, enega četrtoletnika in dva tretjeletnika z učiteljišča v Kopru, dva kmeta iz Kala, enega črevljarja, enega svečarja, urednika „Gorice“ Kremžarja in drž. in dež. poslanca Jakliča.

Upokojeni učitelj Abram otvori shod in poda besedo kršč. katol. mislečemu darvinistu Likarju. Ta za kako samostojnost popolnoma nesposobni fantič prečita od kakega dušnega pastirja sestavljen apel na zbrano učiteljstvo, slikajoč najnujnejšo potrebo ustanovitve „društva kršč. mislečih učiteljev za goriško-gradiščansko deželo“. Te neslanosti je sprejelo zavedno učiteljstvo z raznimi sarkastičnimi medklci in zafkacijami. Po končanem uvodu prečita pravila, ki jih je osolilo napredno učiteljstvo s primernimi opazkami. Po prečitavanju pravil se oglasi za besedo drž. in dež. poslanec Jaklič, katerega je pozdravilo učiteljstvo s frenetičnimi pereat-klici in z burno, več minut trajajočo demonstracijo, nakar se je napredno učiteljstvo odstranilo iz dvorane, ker se mu je zdelo pregrešno poslušati glas učitelja-izdajice. Zavedno učiteljstvo se je namenilo pri shodu polemizirati z nasprotniki. Ni se nam pa zdelo primerno in dostojno to izvesti, opazivši v družbi kmete, črevljarje, svečarje itd., ter da sta bila, vsaj po zunanje sodeč, (bila sta v salonski obleki), voditelja kršč. misleče učiteljske organizacije tovariša, s katerima je učiteljstvo že davno obračunalo in katerih se sramuje.

Na naslov novega društva ne rečemo drugega, kot — requiesces in pace! —č.

Občni zbor tolminskega učiteljskega društva se je izvršil dne 8. septembra v Kobaridu. Ne spominjamo se, da bi bila že kdaj pri društvenem zborovanju tako velika udeležba; nad 50 nas je bilo. Vsa čast posebno zavednim gospicam kolegijam in pa tovarišem s Cerkljanskega, ki se niso ustrašili dolge poti.

Predsednik M. K e n d a je v lepem govoru pozdravil zbrano učiteljstvo ter naglašal potrebo edinosti in značajnosti posebno sedaj, ko izkušajo rušiti našo stanovsko organizacijo. — Iz tajnikovega poročila je bilo razvidno, da je bilo društveno delovanje v preteklem letu jako živahno. Odbor je imel 7 sej; sklicana sta bila dva izredna občna zbora z znanstvenim predavanjem in risarskim tečajem. Vdovi blgp. J. Lego smo izrazili pismeno iskreno sožalje ter se po odposlanstvu udeležili pogreb. izprevida nepozabnega S. Gregorčiča. Dvema pok. tovarišicama je postavilo društvo nagrobni spomenik. Koncem pozivlja poročilo vse učiteljstvo na krepko delo za blagor ljudstva ter v povzdigo šolstva in učiteljskega stanu. — Blagajnikovo poročilo nam je pokazalo, da se mora društvo boriti v gmotnem oziru z velikimi težavami. Temu je predvsem krivo neredno plačevanje letnih doneskov. V prihodnje naj se izboljšajo te razmere!

Nato je spregovoril tajnik A. Kutin par besed novim gg. koleginjam in kolegom. S toplimi akcenti jih je izpodbujal na resno in težavno delo ljudskih vzgojiteljev v šoli in izven nje ter jih prosil, naj nam bodo zvesti in odkriti tovariši, iskreni rodoljubi in odločni ter značajni možje.

Tovariš Rakovšček je jako zanimivo poročal o stanovski organizaciji in o pridobivanju šoli odrasle mladine. Priporočal je organizirano izvenšolsko prosvetno in socialno delo ter posebno poudarjal, da moramo biti demokratični, ker smo zaradi ljudstva tu.

Gospica koleginja Pavšičeva je nato po svojem poročilu o zborovanju „Zaveze“ v soglasju s predgovornikom in na podlagi njegovih izvajanj predlagala poseben odsek za organizacijo izvenšolskega kulturnega in socialnega delovanja učiteljstva. Po Kutinovem nasvetu se je poverila ta naloga že obstoječemu odseku za politično organizacijo.

Prav zanimivo je bilo poročilo zastopnikov učiteljstva v c. kr. okr. svetu. Navzoča sta bila oba zastopnika, kakor tudi g. nadzornik. Posamezni učitelji so stavljali vprašanja katera sta onadva pojasnjevala. Razen v dveh točkah (neko premeščenje in triletni dopust!) je učiteljstvo vzelo na znanje njihovo delovanje, še posebej upošteva težavne okoliščine, ki ovirajo dosego večjih uspehov. Učiteljstvo jima je hvaležno, da sta drage volje poročala ter nista nasprotna stvarni in mirni kritiki.

Volitev odbora se je izvršila po listkih. Izvoljeni so bili skoraj soglasno vsi prejšnji odborniki, le mesto tov. Stresa, ki je premeščen v Cerčno in bi se težko udeleževal sej, je prišel v odbor Rakovšček.

Po dovršenem zborovanju smo imeli pri Kotlarju skupno kosilo, kjer smo v lepi slogi še marsikatero rekli v pouk in razvedrilo. Dal Bog, da bi se še večkrat sešli v tako obilem številu!

Književnost in umetnost.

Popotnik. Letnik XXVIII. Štev. 8. — Tovariš A. Pesek objavlja na uvodnem mestu spis „Tudi osebná pola“, kjer pripoveduje, kako praktiško je uredil na svoji šoli zapisnik izposojenih knjig iz šolarske knjižnice, ki podaja pregled o vseh knjigah, ki jih je prečital otrok v šoloobiskujoči dobi. Posne-manja vredno! — Ivan Bajželj objavlja konec znamenitega spisa o „Telesni vzgoji“, ki brezdvomno zasluži največjega uvaževanja. — „Triandrus“ se imenuje spis Mira Šijanca, v katerem bo opisal Aristotela, Platona in Sokrata, „to trojico cvetu na pedagoškem polju“. V tej številki začenja s Sokratom. Zanimivo delo! — „Nazorni uk — propedevtika realij“ je naslov nadaljevanja spisa Elize Kukovčeve (Iz zgodovine). — „Književno poročilo“ prijavlja oceno Drescherjeve knjige „Elternabende“ (spisal Ant. Leban), Lapajnetove knjige „Slovenski posojilničar“ ter navaja tiste knjige „Slov. Šol. Matic“, ki jih priporoča naučno ministrstvo. — „Razgled“ (Listek — Pedagoški paberki — Kronika) je bogato založen z raznovrstnim drobižem.

Domače ognjišče. Štev. 8. ima to-le vsebino: 1. Jerica Zemljanova: Otroci, naši biseri, pazimo nanje! — 2. Rudolf Horvat: O vzgoji otrok v predšolski dobi. — 3. Ob počitnicah. — 4. Mladika, prvi slovenski penzionat ženskega vzgojevalnega in naobraževalnega društva v Ljubljani. — 5. Listek. Ivo Trošt: Veliki Martinek. — 6. Dopisi. — 7. Drob-tine. — Toplo priporočamo.

Zvonček prijavlja v 9. letošnji številki to izbrano in raznovrstno vsebino: 1. Borisove pesmi. — 2. V Konjskih vodah. Andrej Rapè. Povest. — 3. Prvi grozd. Slika. — 4. Tat. Slika v barvotisku. — 5. Čebelica in čmrlj. Sorin. Basen. — 6. Tiho, vse tiše... Fran Žgur. Pesem. — 7. Enopérka. Avguštín Šabec. Poučni spis. — 8. Zgode in nezgode. Iv. Kiferle. Povest. — 9. Veseli ljudje. Slika v barvotisku. — 10. Premodre glave. Silvester K. Narodna smešnica. — 11. Razzodba. Ivo Trošt. Povest. — 12. Ježevo potovanje. Borisov. Pesem. — 13. Dober tek. Slika v barvotisku. — 14. Križi in težave iz mojih dijaških let. Fr. Rojec. Povest. — 15. Pouk in zabava. Besedna naloga. Lina. — Rešitev. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Zreo učitelj. Napisao Davorin Trstenjak. Zagreb 1907. Nakladom Hrvatske knjižare i industrije papira (Lav. Klein) u Zagrebu. — Str. 243, cena 1 K 60 h. — O tem znamenitem delu izpregovorimo pozneje.

Dragotin Kette: Poezije. Naznanili smo že, da so izšle Poezije mladega pesnika Dragotina Ketteja v drugi, pomnoženi in ilustrovani izdaji, ki jo je oskrbel podjetni založnik L. Schwentner. — Sodba o pesniku Ketteju je že gotova. Vsa kritika — tudi naša — jo je izrekla že ob prvi izdaji njegovih pesmi: Kette je brez dvoma eden najnadarjenjših slovenskih lirikov, katerega pesniška sila se kaže v zmagoslavnem sijaju njegovih sonetov. Jezik je zvoneč in ubran, ton pesmi naroden. Bil je šele v razvoju svojega pesniškega ustvarjanja. Dvignil bi se visoko kakor malokdo pred njim in za njim, a zadela ga je usoda toliko mladih izvoljenih Slovencev: umrl je! — To je jedro vseh kritik, ki so že bile izrečene. Ponavljamo ga danes, saj se ne da ob teh Poezijah nič drugače misliti in soditi. Kar je — je in ostane! — Tej izdaji so dodane nekatere drobne pesemce in pripovedne stvarce, ki jih je napisal Kette slovenski mladini. Toda ne pod vplivom „Vrtévega“ urednika, kakor piše „Dom in Svet“, ampak pod vplivom lastnega pesniškega genija. Tako sugeriranje „vplivanja“ je prazna fraza in golo bahaštvo. — Ilustracije je izvršil Maksim Gaspari. V veliki večini so te risbe krasne, ker se vjemajo z besedilom tako, kakor bi same iztekale iz njega. — Zunaj in znotraj je ta knjiga v resnici lepa.

Politiški pregled.

* **Češki socialni demokratje na Moravskem** in geslo: Češki otrok v češko šolo! 18. pret. m. je bilo v Brnu sedem shodov čeških soc. demokratov, potem shod na Kralovem Polju, tabori v Židenicah, v Zabřehu in v Hrabovem pri Mor. Ostravi, ki so se pečali vsi s šolskim vprašanjem. Na taboru v Zabřehu je bila sprejeta resolucija, v kateri se pravi: „Nadalje nalaga tabor vsem delavskim očetom in materam kot moralno dolžnost, držati se pri upisovanju otrok v šolo edino pravega načela velikega učitelja narodov Jana Amosa Komenskega: Češki otrok v češko šolo! — Na taboru v Hrabovem so sprejeli udeleženci resolucijo: „Proglašamo, da smo si vsvesti, da se more samo v materinščini položiti temelj k temu, da bi se iz mladine vzgojevali ponosni državljani, ki bodo znali kdaj braniti svoje pravice. Pozivamo tudi zavedne sodruge in sodržavljane, da bi svojih otrok ne oropali edino prave vzgoje, ki je mogoča samo v materinskem jeziku, s tem, da jih pošiljajo v ponemnujoče in poneumnujoče šole ter obljublamo, da si bomo prizadevali, da bo poneumnovanje delavskih otrok v šolah s tujim učnim jezikom prenehalo.“

* **Vlada v službi škofov.** „Venkov“ poroča, da so namestništva na Češkem, Moravskem in v Šleziji zaupno naročila politiškim oblastim, naj strogo opazujejo duhovnike, ki so pristaši novega reformnega gibanja in sploh nezadovoljni elementi ter naj vestno poročajo deželnim vladam, kaj so opazili.

* **Razdelitev deželnega šol. sveta na Moravskem** v nemški in češki oddelek je izvršena, kakor smo že poročali. Na temelju zakona z dne 27. oktobra 1905. l. je češki in nemški oddelek eden od drugega popolnoma neodvisen ter uraduje in sklepa samostojno. Naloga vsakega teh dveh oddelkov je: nadzorovati okrajne in mestne šolske svete, učiteljišča in tem pripadajoče vadnice ter na njih stopnji stoječe privatne in strokovne šole. Imenovana oddelka šolskega sveta imata pravico imenovati učitelje po veljavnih predpisih, potrjevati ravnatelje in učitelje na občinskih srednjih šolah, podajati zvedenska mnenja o šolskih knjigah in učnih pripomočkih za srednje in strokovne šole. Vsakemu oddelku predseduje predsednik ali po njem določeni namestnik. Člani vsakega oddelka so: 1. pet zastopnikov deželnega odbora, 2. zastopnik mesta Brna, 3. referent za administrativne (upravne) in gospodarske reči, 4. deželni šolski nadzorniki, ki jim je stalno poverjeno nadzorstvo nad češkimi ali nemškimi šolami, 5. dva katoliška, en protestantski duhovnik in en zastopnik židovske vere, 6. trije zastopniki učiteljskega stanu, in sicer eden za ljudske šole, eden za realke, eden za gimnazije. Uradni in obravnavalni jezik je v češkem oddelku češki, v nem-

škem nemški. — Bi se li ne dala ta in še mnogo drugih lepih in praktičnih uredb, ki so se na Moravskem obnesle, uvesti tudi na Štajerskem, Goriškem, v Istri?

* **Vprašanje o jugoslovanskem ministru.** Iz Prage javljajo: Nasproti izjavi posl. dr. Šusteršiča, češ, da je vest o imenovanju jugoslovanskega ministra rojaka le izmišljotina, izjavlja glasilo dr. Kramařa, da ta vest ni brez podlage, marveč da so se v resnici vršila pogajanja ter da je uresničenje tega načrta odvisno od položaja obojstranitvi parlamenta. — Šusteršiča menda le jezi, ker on ne pride v poštev.

* **Samostojna evangelijska cerkev na Hrvaškem.** V Novi Pazovi so zastopniki evangelijske cerkve na Hrvaškem sklenili, da se odcepijo od Ogrske in ustanove samostojno evangelijsko cerkev na Hrvaškem. Tej cerkvi se pridružijo tudi protestanti na Srbskem.

* **Proti nemškim šolam** je pričel češki narodni svet akcijo. Vpliva na češke družine z odločnostjo, naj v Pragi svojih otrok ne pošiljajo v nemške šola. Tako hočejo prisiliti, da oblasti preskrbe dosti čeških šol, in da se dokaže, kako malo je Nemcev v mestu.

* **Justična reforma v Macedoniji** je nujno potrebna. Po načrtu Avstrije in Rusije se ima ustanoviti v Solunu kasačijska sodnija pod evropsko kontrolo. Reforma zahteva obnovitev volitev mirovnih sodnikov, to je, da obtoženci pridejo pred sodnike izišle iz srede ljudstva itd. Turčija se bo seveda protivila vsakim reformam.

* **Proti svobodni misli v Avstriji.** „Pravo lidu“ je priobčilo dekret deželnega šolskega sveta češkega, ki je naslovljen na vse okrajne šolske svete, v katerem jih poziva, naj mu poročajo o vseh manifestacijah, ki se prirede na Češkem o priliki mednarodnega kongresa „Svobodne misli“, ki se je preteklo dni vršil v Pragi. Dekret je podpisal sam namestnik Čoudenhove. Zaraditega vlože socialisti v državni zbornici interpelacijo, v kateri bodo poudarjali, da so ta dekret navdihnili visoki prelati, ki si žele omejitve svobode protiklerikalnega časnikarstva.

* **Poljski socialni demokrati** so zborovali v Levovu. Zastopane so bile vse okrajne organizacije vse Galicije. Glavna točka zborovanja je bil razgovor o splošni, enaki, direktni in tajni volilni pravici za deželne zборе. Po daljši debati je bila soglasno sklenjena resolucija, v kateri se vse okrajne organizacije pozivljajo, naj začno odločno akcijo za končno priboritev splošne volilne pravice za deželne zборе. Ako bi se ne dovolila taka volilna pravica, se delavci ne bodo zadovoljili le z demonstracijami in protestnimi shodi, temveč bodo v skrajni sili pričeli splošni štrajk.

Vestnik.

Načelnik Slovenske Ljudske Stranke, dr. Šusteršič. V „Slov. Narodu“ čitamo: „V Biskajskem zalivu, pod Pirenejami, prav blizu španske meje leži morsko kopališče svetovne slave — Biaritz. To je kopališče, kje je francoska cesarica Evgenija preživljala navadno poletni čas, kjer prebiva vsako poletje bivša srbska kraljica Natalija, kjer sta se zaročila sedanji španski kralj in kraljica, kjer je angleški kralj Edvard kot prestolonaslednik preživel vesele dni. To je kopališče za kralje, za vojvode, za angleške lorde, španske grande, ruske kneze in ameriške milijardarje. To je kopališče, kjer zapravi človek v treh tednih, če „skromno“ živi, dosti več nego more v Ljubljani zaslužiti najboljši trgovec v vsem letu. V tem kopališču se mudi naš dični dr. Ivan Šusteršič. Prebil je več tednov v Parizu, potoval po celi Franciji in zdaj se koplje v mehkih valovih Atlantskega oceana v Biaritzu med kralji vojvodi in knezi. Na čigave stroške — to je vprašanje, ki se vsili človeku najprej. **Advokatura**, ki jo izvršuje dr. Šusteršič, mu toliko ne nese. To je čisto gotovo. Dohodki odvetniške pisarne bi dr. Šusteršiču komaj dovolili iti za par tednov v Gradež, v Porto Rose, ali v Kraljevico, ne pa v Pariz in celo v Biaritz. Ali mu ta izlet plača ljudska posojilnica?“ — Po Ljubljani govore, da se dr. Šusteršič z vso rodovino preseli na Dunaj. Za S. L. S. je storil že dovolj, sedaj mora nekoliko misliti — nase.

Slomškarjem v bodrilo: V letošnji sezoni se je plazil po Savinjskih plan ekscelenca in spe, Luegerjev oproda G z Dunaja. Ob tej priliki se je oglašil v Lučah ter se tam v neki črni družbi tako-le izrazil o našem stanu: „Die Lehrerschaft ist eine Bagage, aber wir müssen mit ihr rechnen.“

Iz „Učiteljske tiskarne“. Pri izvrševanju naročil šolskih tiskovin se nam jako olajša delo, ako cenjena šolska vodstva naročajo pravilno. Navesti je natančno število leg, oziroma pol ali komadov, naslovnih ali vložnih pol. Navede naj se, ali naj se tiskovina brošira ali trdo veže. — Vsakdo naj si napravi prepis naročila, da ve, kaj je naročil. — Vsa „Šolska naznanila“ se morajo tiskati letos s starim besedilom na orlov papir; stara „Šolska naznanila“ so neveljavna. — Poštne tiskovine za šolsko uporabo se razpošiljajo le po 100 komadov in uradne kuverte ne manj nego 100. — Pri naročitvi „Učnih načrtov“ naj se navede, za katero kategorijo se žele. — Ročni zapisniki za šol. leto 1907/08 se začne razpošiljati prve dni prihodnjega tedna. „Šolska naznanila“ in „Izpustnice“ pa v začetku oktobra. — Ker je gosp. Dragotin Hribar opustil zalogo šolskih tiskovin, je kupila naša tiskarna od njega nekaj tiskovin, in nima gosp. Hribar škode. Naj nikogar torej ne moti njegova tvrdka na nekaterih poslanih tiskovinah.

Ročni zapisnik je dotiskan in se začne razpošiljati prihodnji teden.

Na višji mestni realki v Idriji se začne šolsko leto 1907/08 dne 17. septembra. Učenci, ki žele nanovo vstopiti v I. razred, naj se oglase 15., vsi drugi pa 16. septembra pri ravnateljstvu. V pripravljalni razred se sprejemajo učenci tudi 16. septembra.

Proti nemškemu šolstvu na slovenskem Štajerskem! Največja nevarnost preti slovenskemu življu na Štajerskem po nemških ljudskih šolah, ki se ustanovljajo kar zaporedoma sredi med slovenskim prebivalstvom. Liki gobe čez noč rastejo na Spod. Štajerju ponemčevalnice. Nemški „Schulverein“ tozadevno dela z uprav elementarno silo. Treba le par našim „Nemcem“ temu društvu kar namigniti, pa le-to že z darežljivo roko razsiplje denar v ponemčevalne namene. Glej v tem oziru v novejšem času: Gabrje pri Celju, Bistrico, Hrastnik! — Če pomislimo, kako naše preprosto, še nezavedno ljudstvo po nemščini kar koprni in da nasprotniki naši skrbno gledajo na to, da kolikortoliko deco, ki pohaja nemške šole, z vsem potrebnim oskrbe, celo z obleko: potem je pač evidentno, da se iznarodovanje pri nas lahko in hitro vrši, to pa tembolj, ker se v paralizovanje tega žalostnega dejstva od naše strani skoraj ničesar ne stori. — Sedaj, ko nas ob veselem preobratu, ki se je izvršil pri naši Ciril-Methodovi družbi, navdaja najboljše upanje, da bo ta družba posvetila tudi našim v narodnem oziru jako nevarno izpostavljenim krajem na Spodnjem Štajerskem večjo pozornost nego doslej, se bodo morale pač podružnice Ciril-Methodove poprijeti čilega in vztrajnega dela ter neumorno pričeti resno agitacijo v pridobivanje denarnih sredstev; zakaj le z gmotno dobro podprtim delom bomo zmogli kaj uspešnega doseči napram devarno jakemu protivniku! — S tem, da ustanovimo kje kak otroški vrtec ali pa da podpremo šolske sestre pri njih pred vsem — nabožnem delu, ne rešimo našega rodu narodne smrti... Vsak resničen narodnjak stori torej svojo dolžnost ter otmi, kar se še oteti da! Sveto služimo sveti domovini!

B r a n i r o d.

Slovenskim učiteljicam! Pregovor pravi: Kdor malega ne časti, velikega vreden ni. Tudi narod, ki je v majhnih rečeh majhen, ne bo napredoval. Velika je nebriznost malega slovenskega naroda. — Slovenske učiteljice do sedaj niso imele slovenskih vzorcev za zaznamovanje. Pripredila sem „Slovensko abecedo za žen. r. dela.“ Splošna sodba je, da je bilo to potrebno. Časopisi so knjižico priporočali, tudi kritika je ugodna. Vendar pa ni tistega zanimanja, kot sem ga pričakovala. Res se je prodalo 600 knjižic, toda večina je šla na Štajersko in Primorsko. Iz tržaške okolice mi je pisala mlada Slovenka: „Prosim pošljite mi „Slovensko abecedo...“ Obljubljam Vam, da ne bom več rabila tujih vzorcev.“ — Res, človek bi kar objel tako navdušeno Slovenko! Kaj pa po nekod na Krajuškem? Učiteljici v Š . . . . sta govorili: Knjižic slovenskih ne bova rabili! Hm. Iz Berlina pač? Res, majhni ljudje! — Med one, ki

razumejo rek: „Zrno do zrna itd.“ in ki so tudi v malih rečeh veliki, naj omenim prerano umrlega nadučitelja g. Vek. Strmška na Štajerskem. Dvakrat je naročil knjižice. Dne 16. julija 1907. je pisal: „Prosim, pošljite še 10 knjižic Vaše „Abecede“, ki tukaj jako ugaja.“ — Slava takemu možu, ki ceni in podpira tudi majhno narodno šolsko podjetje! — Gospici učiteljici J. M. lepa hvala za prijazno oceno v „Učit. Tov.“ št. 29. t. l. Na opazko glede monogramov pa sem mnenja, da monogrami ne spadajo v navadne ljudske šole, marveč v meščanske in višje dekliške šole. Ako bi tudi bilo nekaj monogramov v knjižici, bi le malokomu koristili. Za vse monograme pa bi bila knjiga že obširna in — draga. Za tako knjigo še niso ugodna tla. 20 vinarjev pa že lahko prinese za „Slovensko abecedo“ vsaka učenka. — Rada bi poslala „vzorec“ na vsako šolo, toda to ni podjetje, ki nese stotake in bi lahko riskirala en stotak ali dva za reklamo. Z nakaznico se pošlje d nar (manjše zneske tudi lahko v znamkah), pa pošljem takoj poljubno število, tudi en komad, poštne prost. Pri večjem številu še tudi kak komad navržem. Priporočam se gg. učiteljicam in gg. voditeljem, da sedaj pri začetku šolskega leta knjižice pravočasno naroče. Opomnim še, da nekateri pišejo v Pirniče. Tam res poučujem žen roč. dela, toda bivam v Preski. Popolno zadostuje naslov: Milena Kiferle, Medvode. (Kranjsko).

Obžalovanja vredni učitelji. Ljubljčan piše: Pretekli teden sem napravil par izletov v okolico in sem si pri tej priliki ogledal razne zanimivosti. Posebno pozornost sem obrnil šolam, o katerih sem čul, da so v ljubljanski okolici jako zanemarjene. V Rudniku sem občudoval prekrasno šolsko „palačo“. Nisem sicer znan s tamkajšnjim učiteljem, vendar ga zavidam, da stanuje v tako lepi hiši in kakor sem zvedel od vaščanov, je še bolj zavidanja vreden, ker mu kar v hiši rastejo gobe iz tal, ko jih moramo v Ljubljani drago plačevati. Srečal sem tudi rudniškega župnika, ki ima največ zaslug, da imajo v Rudniku tako šolsko palačo. On namreč z rekurzi zadržuje zidanje nove šole. Neki kmet je rekel: Naš gaspud znajo! Mislil sem pri tem: Kaj vendar tako skrbi te blagoslovljene celibatarje, da imajo pri šolah toliko nepotrebnega dela in skrbi, saj vendar nimajo otrok, da bi jih pošiljali v šolo, davkov pa tudi ne plačujejo. — Končno sem prišel do spoznanja, da so iz ljubezni do učiteljev in izobrazbe tako naklonjeni šolam. To mora vedeti tudi slavna Slomškarija. Bil sem na Dobrovi, kjer sem tudi videl šolo, ki je podobna srednjeveški mežnariji, ne pa dvorazredni šoli. Pravtako je tudi v Sostrem, kjer imajo po več hišah raztresene razrede, šola sama je pa taka, kakor zadolženega kmeta bajta. Tudi v Sori pri Medvodah sem si ogledal šolo, ki jo ravno popravljajo. Podjetnik mi je pokazal kako duhovito popravljajo to poslopje. Cevi stranišč so speljane skozi kuhinjo. V stanovanju učitelja so trojne vrste oken, ki so že napol razpadla. Tako tudi pod v sobah. Vendar ostane vse pri starem. Trhel in izhojen pod je že dober za učitelja. Ko sem pripovedoval v Ljubljani v družbi prijateljev o teh šolah, mi niso verjeli, ker v Ljubljani skrbe za šolstvo. V resnici pa je to škandal, da vladajo take razmere. Pripominjam, da sem povsod videl velikanska župnišča, ki so opremljena z vsemi mogočimi razkošnostmi. Šole in župnišča zidajo občinari. Vendar se vidi, da imajo nadzorovalne oblasti več ljubezni do župnišč kakor do šol. Čemu puste zidati taka župnišča za enega človeka s kuharico? Na Dobrovi ima župnik več sob kakor prstov na rokah, učitelj pa menda borni dve sobici. Koga zadene krivda? Šolske oblasti, ki tako mačehovsko skrbe za šole. Čudno se nam tudi zdi, kaj vendar morajo reči izvedenci, n. pr. inženirji in zdravniki. Kje morejo odobriti tako popraviljanje kakor je v Sori, in taka poslopja, v katerih gobe rastejo. Učitelji že tako nimajo nič dobrega na deželi, navsezadnje morajo pa še poučevati v takih nezdravih poslopjih, kar je kvarno tudi za mladino, in prebivati v napol razpadlih sobah. Ogledati si hočemo še drugod šole in poročati o tej mizeriji na Kranjskem.

Novo šolo, in sicer enorazrednico, zgrade v Zagorju v političnem okraju litijskem.

Proklete grablje! „Zakaj vzdržuje „Družba sv. Cirila in Metoda“ na nunskem učiteljišču v Mariboru dvorazredno slovensko vadnico! Ako hočejo nune vzgojevati slovenske učiteljice, morajo itak imeti slovensko šolo. Zakaj si pa nemško sedemrazrednico

same vzdržujejo? Namesto slovenske dekliške vadnice deško ljudsko šolo v delavski del Maribora!“ Tako je govoril pred leti na občnem zboru podružnice „Družbe sv. Cirila in Metoda“ v Mariboru, na veliko jezo dr. Medveda — dr. Vrstvšek. A danes — ta sladki objem!

Vodstvo „Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani“ je sklenilo v svoji seji dne 28. velikega srpana sledečo okrožnico vsem podružnicam: Slavno podružnično vodstvo! Vodstvo „Družbe sv. Cirila in Metoda“, danes prvič po letošnji veliki skupščini zbrano k seji, smatra za svojo dolžnost, da ob tej priliki pozdravi cenjene sodelavke-podružnice in jih kliče ter bodri k energičnemu sodelovanju. Ker je bila narodnost slovenske mladine v nevarnosti, so Slovenci ustanovili našo „Družbo“. Izza ustanovitve pa sta zrastle moč in delavnost narodnih nasprotnikov, in če kdaj, je danes nevarnost za našo narodnost še večja. Narodna ideja je ustanovnica, je zvezda-vodnica naši „Družbi“ in bodi ona trajna, trdna vez, ki druži v njeno organizacijo vse, kar res čuti in misli slovensko. „Družba sv. Cirila in Metoda“ je vseslovenska narodna organizacija, ki mora stati visoko nad dnevno-političnim strankarskim bojem. Brez strankarstva in provincijalizma družiti narodne sile v boj za obrambo slovenske narodnosti — te vodilne misli se hoče držati vodstvo — in te naj se skrbno drže tudi vse podružnice. Izrečno bodi na tem mestu konstatirano, da ni vodstvo za dopolnilno volitev na zadnji skupščini postavilo nobenih kandidatov, da je prepustilo, kakor druga leta, tudi letos odločitev le opravičenim volilem. Napadi na vodstvo in posamezne njegove člane, izrečno tudi napadi na g. blagajnika, so tedaj brez stvarne podlage. Vodstvo se hoče z vsemi močmi posvetiti delu, da bo mogla „Družba sv. Cirila in Metoda“ na podlagi svojih pravil vršiti svojo veliko nalogo kar najuspešnejše: pronoviti in pomnožiti hoče svojo organizacijo, poiskati novih virov za dohodke, okrepčati vse svoje gospodarstvo in ustanoviti novih dobrih narodnih šol, ki bodo odgovarjale perečim potrebam Slovencev na jezikovni meji. Spoštovano podružnično vodstvo! Podružnice so naše sodelavke, ki tvorijo notranjo silo „Družbe“, one naj zbirajo, one pa bodo po vodstvu poklicane tudi k neposrednemu narodnemu delu. Osrednje vodstvo se zanaša na Vašo pomoč in Vaše zaupanje. — V Ljubljani, dne 28. velikega srpana 1907. — Andr. Senekovič s. r., prvomestnik. Luka Svetec s. r., prvomestnikov namestnik.

Poročilo o 185. vodstveni seji „Družbe sv. Cirila in Metoda“, ki se je vršila dne 28. vel. srpana 1907 pop. v „Narodnem domu“ v Ljubljani. — Prisotni: prvomestnik Senekovič, odborniki: dr. Bleiweis, Črnagoj, Hudovernik, dr. Merhar, dr. Novak, Pahernik, Svetec, dr. Svetina, Vrhovnik, dr. Žerjav in nadzornik dr. Ravnihar. — Po pozdravu se vrši konstitucija vodstva v smislu § 18. družbenih pravil ter se izvolijo: prvomestnikovim namestnikom Svetec, zapisničarjem dr. Ivan Svetina, blagajnikom Hudovernik; dalje v ožji odbor: za tekoča opravila: Senekovič, Svetec, dr. Svetina, Hudovernik, Vrhovnik in dr. Žerjav; v šolski odsek: dr. Bleiweis, Črnagoj, dr. Svetina, Vrhovnik in dr. Žerjav; v gospodarski odsek: dr. Bleiweis, Hudovernik, dr. Novak, Vrhovnik in dr. Žerjav. — Vse volitve so se vršile z vs klikom in soglasno! Po razpravi o tržaškem šolstvu sklene vodstvo, da se dovoli na petrazredni deški ljudski šoli pri sv. Jakobu v Trstu vzporednica prvemu razredu, v sredini mesta pa se otvori nova družbina deška in dekliška šola kot podružnica prve. — Za enkrat se otvorita prva razreda. — Po posvetovanju o štajerskem šolstvu sklene vodstvo, da se ima otvoriti vspretnica že obstoječega vrteca v Hrastniku; vrtec v Gaberju se v kratkem otvori, glede Mute pa je vkreniti vse potrebno, da se za gotovo otvori že ob novem šolskem letu, t. j. naspomlad dvorazrednica za dečke in deklice. — Po razpravi o koroškem šolstvu se sklene, da se ima v najkrajši dobi otvoriti nova družbina šola na Strmcu. — Razpravlja se o goriškem šolstvu sklene vodstvo, da pozdravi idejo o ustanovitvi narodne šole v Krminu. Poživiti se ima briško podružnico; izreče se zahvala marljivima narodnima delavcema v Krminu gg. učitelju Orlu in veleposestniku Erzetiču. Določi se tudi prispevek za stroške bodoče šole v Krminu. Vodstvena seja je dalje rešila daljšo vrsto upravnih in osebnih zadev, vzela na znanje odpoved pogodb s Škrlem glede piškotov in s Krsnikom glede šampanjca. — Pokrovi-

teljstvo se je priznalo: 1. Trboveljski moški in ženski podružnici po dvakrat, 2. ribniški moški in ženski podružnici po enkrat (zastopnik I. dr. Ant. Schifferer, zastopnica II. g. Julija Tomšičeva). — Končno je sklenilo vodstvo poslati vsem podružnicam okrožnico, s katero se poudarja narodno vseslovensko in nadstrankarsko družbino stališče, podružnice pa pozivlja k energičnemu delovanju. Izrekla se je tudi zahvala odstopivšim: prvomestniku g. Tomo Zupanu, in odbornikom g. Antonu Svetku in Ivanu Šubicu.

Gabriel Majcen, vadniški učitelj v Mariboru, žalibog predava na učiteljišču slovenščino. Naše novejšje pisatelje in pesnike prezira ali tendenciozno o njih govori, da so kuga za narod. Nazaj na vadnico!

Zahvala. Klementina Henker, učiteljeva vdova, se zahvalja društvu „Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks“ za izplačano podporo.

Zahvala. Povodom smrti mojega soproga Ludovika Tribnika, nadučitelja v Zrečah, mi je slavno društvo „Selbsthilfe“ štajerskega učiteljstva takoj izplačalo podporo v znesku 1430 K, zakar se tem potom najtopleje zahvaljujem. — Zreče, 3. septembra 1907. — Margareta Tribnikova, nadučiteljeva vdova.

Zahvala. Hedvika Pröllova izreka društvu „Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks“ presrečno zahvalo za podporo, ki ji jo je izplačalo po smrti njenega soproga, g. nadučitelja Prölla, ter priporoča to društvo vsemu štajerskemu učiteljstvu.

Akad. fer. društvo „Prosveta“ v Ljubljani. Na občnem zboru v Celju dne 5. t. m. novoizvoljeni odbor se je konstituiral tako-le: predsednik: cand. iur. Avgust Munda; podpredsednik: cand. iur. Oton Fetic; tajnik: stud. iur. Josip Klepec; blagajnik: stud. iur. Fran Trampuž; knjižničar: stud. iur. Albin Pleško; namestnika: stud. iur. Rudolf Sajovic in stud. agr. Albert Vedernjak; preglednika: cand. ing. Janko Hočevvar in cand. iur. Anton Sodnik.

Risarskega kurza v Ljubljani, ki je trajal od 16. avg. do 6. septembra, se je udeležilo 22 učiteljic in 9 učiteljev. Udeležniki so obiskovali pouk jako marljivo in le temu kakor tudi ngodnemu učenemu načrtu, po katerem je vrli g. profesor Suher predaval tvarino, se je zahvaliti, da so se g. učitelj kakor tudi obiskovalci k sklepu razšli zadovoljni nad svojimi uspehi. — Omeniti pa je tu, da bi šolska oblast vendar lahko preskrbela tem prostovoljnim obiskovalcem kako podporo, ki naj bi omilila njih za napredek šolstva žrtvovane izdatke, zlasti v naši dobi, ko se učiteljstvo skoraj potaplja v uboštvo. Saj, če je med ljudstvom dobro učiteljstvo, koristi to le ljudstvu in državi. Tako so dobili vsaj nekateri obiskovalci, ki pa ne službujejo na Kranjskem, izdatno podporo za obiskovanje tega kurza, medtem ko so morali kranjski učitelji celo sami rekvizite kupovati. Hvalevredno je pa tudi od kranjske hranilnice, da se je na prošnjo učiteljev odzvala z izdatno podporo, dasi ima mogoče pri tem najmanj interesa.

„**Slomškova zveza**“ je torej preteklo soboto zborovala v Ljubljani. Zgodilo se je vse tako, kakor smo poročali že zadnjič pred zborovanjem. Udeležba je bila klavrna, da bolj klavrna biti ne more: 11 moških, 27 žensk. — „Slovenec“ je pri tej priliki zopet izpljuval ves svoj gnjev na napredno učiteljstvo. Sirov kakor vedno je ostal tudi sedaj. To je lepa pozdravna pesem „Slomškovi zvezi“. Vse po zaslugi in po značaju! — To je vse, kar imamo povedati.

Osebnosti na Kranjskem. Izprašana pomožna učiteljica M. Ramovževa je imenovana za suplentinjo na osemrazredni nemški dekliški šoli v Ljubljani. Absolvirani učiteljski kandidat Karel Perko je imenovan za začasnega učitelja v Stopičah pri Novem mestu; učiteljska kandidatinja Ana Batonova pa za provizorično učiteljico v Vavti vasi v novomeškem okraju. — Aprobirani pomožni učitelj Karol Kunc je imenovan za suplenta za matematiko in fiziko na realki v Ljubljani za šolsko leto 1907/8. Istotako sta aprobirana učiteljska kandidata Franc Mang in Ivan Polovič nameščena na gimnaziji v Kočevju kot suplenta za klasično filologijo, oziroma za slovenščino kot glavni predmet in klasično filologijo kot postranski.

Učiteljske izpremembe na Štajerskem. Nadučitelj pri Sv. Vidu niže Ptuja je imenovan učitelj Ivan Haupmann iz Vurberka, na nemški šoli v Laškem pa dosedanji nadučitelj v Štoreh Mat. Hötzel. Stalni učitelji, oziroma učiteljice so

postali: Josip Bizjak na Vranskem, Gustav Vodusek ml. v Trbovljah, Jurij Železnik pri Sv. Venčeslavu na Pohorju, Josip Rainer v Gornji Polskavi, Karolina Hinterlechnerjeva v Blagovni, Josipina Kleinsnova na Frankolovem, Marija Finkova iz Kindberga v Laškem in Viktorija Kosijeva v Teharjih. Premeščena je učiteljica Hermina Stritarjeva iz Braslovč k Sv. Vidu v Grobelno.

Denarne premije za kranjske učitelje po šolah na deželi. Dež. šolski svet je podelil 6 denarnih premij Metelkove ustanove v znesku po 80 K 41 h za leto 1907. nadučiteljem Rudolfu Hrovatu v Zagorju, Francu Stefančiču v Velikih Laščah, Edvardu Vohincu v Cerkljah, Avgustu Pirceu v Borovnici, Pavlu Šilecu v Žireh in Rud. Završniku v Preddvoru. Denarne premije bivšega društva za obdelovanje vrtov v znesku po 12 K 16 h so pa za leto 1907. dobila nadučitelja Avgust Korbar v Preserju in Jakob Žebre v Starem trgu pri Ložu, ter šolski vodja Ferdinand Juvane v Postojni.

Na „Planinskem sejmu“, ki se je vršil dne 1. septembra pri Sv. Frančišku Ksaveriju in ki se je izborni obnesel je igrala poleg vobče znane in prav dobro izvežbane šoštanjске narodne godbe tudi šentpavelska. To je vodil g. Albin Schmid, učitelj v Št. Pavlu, in jo tvorijo samo kmetiški fantje, katere je tovariš sam izvežbal tako, da danes že lahko z njimi častno nastopa na velikih veselicah. Godbeniki tudi s fineso in čutom pojejo narodne in umetne pesmi. Na sejmu sta posebno občinstvu ugajali pesmi, po dr. A. Schwabu uglasbeni „Rožmarin“ in „Usahli cvet“. — Da je gojitev godbe in petja velikega vzgojnega pomena, je umevno. Za oboje si je pridobil veliko zaslug učitelj A. Schmid, ki se ni ustrašil napornega dela in gmotnih žrtev pri ustanovitvi godbenega društva in njega vajah.

Perotničarski tečaj, ki ga priredi sl. c. kr. kmetijska družba za učitelje, se vrši dne 14. t. m. v Marijanišču. Začetek ob 9. uri. Priglasiti se je do 12. t. m. slavni c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani.

Ženska društva na Bolgarskem. Zveza bolgarskih ženskih društev je imela nedavno svoj letni občni zbor v Sofiji. V preteklem letu je bilo v zvezi 27 ženskih društev s 1940 članicami. Letos so se zvezi pridružila še štiri društva s 93 članicami. Med članicami je bilo 757 oženjenih, 113 učiteljic, 18 delavk itd. Glasilo zveze je „Ženski Glas“.

Razgled po šolskem svetu.

— **Češke šole v Šleziji.** Češka zasebna šola v Reichwaldau pri Freistatu, kjer so leta 1900. našli samo 11 Čehov, se mora s prihodnjim šolskim letom povečati, ker obstoječih 9 oddelkov ne zadostuje več navalu otrok. Alpska montanska družba je ustanovila nedaleč od šole delavsko naselbino, ki obstoja večinoma iz čeških roditeljev.

— **Zblaznela od veselja zaradi imenovanja.** Iz Budimpešte poročajo: V četrtek se je pripetil tukaj tragičen slučaj. Neka kandidatinja učiteljstva, imenom Schick, je čakala več let na svoje imenovanje za definitivno učiteljico. Ko je v četrtek 27 letna provizorična učiteljica prejela dekret imenovanja, je od veselja zblaznela, in so jo morali odvesti v blaznico.

— **Rusko trgovsko in obrtno učilišče.** V Carigradu otvorijo začetkom meseca novembra t. l. rusko trgovsko in obrtno učilišče.

— **Risarsko in slikarsko šolo v Ljubljani** osnujeta slovenska slikarja R. Jakopič in M. Sternen. To je nov vesel pojav v kulturnem razvoju Slovenstva. Dosedaj so se mogli izobraževati slovenski fantje v risanju in slikanju na obrtni šoli v Ljubljani — ne za umetnost, nego za obrt. Nova šola obeh znanih slikarjev pa je prvi korak do povzdiga slovenske slikarske umetnosti in obenem — prvi korak do slovenske umetniške akademije. Novemu zavodu želimo mnogo uspehov!

— **Kap je zadela v Chlumu** na Češkem profesorja češkega vseučilišča v Pragi dr. Stupeckega.

— **Podržavljenje trgovske šole.** Naučno ministrstvo je podržavilo dvorazredno trgovsko šolo v Spljetu s 1. septembrom t. l.

— **Mednarodni shod za šolsko higijeno** je zboroval v Londonu. Ustanovi se poseben zavod za šolsko higijeno, kar bo gotovo ugodno vplivalo na šolsko zdravstvo. Jako zanimivo je bilo predavanje prof. Griesbacha (Nemčija) o razmerju med medicino in pedagogiko in o šolskih zdravnikih. Njegova načela so: 1. Šolski zdravnik mora biti stalen svetovalec učiteljskega zbora in imeti v njem glas in posvetovalno pravico. 2. Na vseh vsučiliščih se morajo ustanoviti stolice za šolsko higijeno. 3. Vsi dijaki, ki študirajo pedagogiko, morajo obligatorično študirati šolsko higijeno. O oslepljenju otrok je poročal dr. Bromer, ki je poudarjal, da je naloga učiteljev paziti, kateri otroci naj nosijo očala. Taki otroci se morajo vsako leto nanovo preiskati. Pripomniti moramo, da smo celo v Avstriji že toliko napredovali, da se zahteva od onih filozofov, ki se hočejo posvetiti profesuri na srednjih šolah, da poslušajo na vsučilišču en tečaj predavanja o šolski higijeni, ako hočejo dobiti usposobljenost za pouk.

— **Prva vsučiliška docentinja v Avstriji.** Naučno ministrstvo je odobrilo sklep filozofskega profesorskega kolegija na Dunaju, da se pripusti kot privatna docentinja na vsučilišče dr. phil. Eliza Richterjeva, ki bo predavala o romanski filologiji, to je prva vsučiliška docentinja v Avstriji.

Z gospodarskega polja.

— **Pozor, izseljenci!** V kratkem se začne po vsi Avstriji propaganda za izseljevanje v državo Maryland v Zedinjenih državah v Severni Ameriki. Agenti si bodo posebno prizadevali pridobiti kolikor mogoče kmetovalcev, kmetijskih delavcev, hlapcev in dekel. Ker so pa razmere za izseljence v Marylandu skrajno neugodne, svarimo vsakega, naj se nikar ne da pregovoriti ter naj se ne preseli v Maryland.

— **Ženski poklici v Ameriki.** Najnovejša statistika prinaša to-le število emancipiranih žensk: 8119 zdravnic, 11.031 umetnic, 2198 časnikaric, 327.206 učiteljic, 1041 arhitektinj in 409 voznic tramvajev.

Raznoterosti.

× **Nove dopisnice** dobe na Nemškem, in sicer se bo smelo na njih pisati tudi na sprednji levi strani.

× **Umrla je** ruska pisateljica M. A. Markovičeva, ki je pisala skoraj 50 let pod imenom Marko Vovčok za osvoboditev ruskega kmeta.

× **Otok se pogreza.** Sredi italijanskega jezera Iseo se dviga sklikovit otok Monte d' Isola, na njem pa je cvetoča vas Peschiera Maraglio. Naselbina je polna letoviščarjev. Sedaj pa se je začel otok pogrezati. Po ulicah so nastale velike razpoke, a tudi hiše so začele pokati. Prebivalstvo je jako vznemirjeno, ker se spominja na usodo vasi Tavernola, ki je bila na nasprotnem bregu, a je pred nekaterimi leti nepričakovano izginila pod vodo.

× **Stekleni brzojavni drogi.** Arhitekt V. Schütz v Kaslu je izdelal prve brzojavne droge iz stekla, ki jih uvedejo za poizkušnjo na neki progi ondotnega poštnega ravnateljstva. Ustanovila se je že delniška družba s 500.000 mark glavnice, da napravi v Grossalmerodu steklarnico le za izdelovanje takih drogov. Ako se steklenih drogov poprime Nemčija, kjer je še dovolj gozdov, s kakšnim veseljem šele pozdravijo novo iznajdbo Belgija, Italija in druge dežele, kjer primanjkuje gozdov.

× **Velik meteorit** je padel v Novem Jorku blizu Long Islanda (Dolgi otok, del mesta) v morje. Meteorit je bil tako nenavadno velik, da je morje tako razburil, da so valovi poplavalili obrežje in odnesli celo nekoliko kabin nekega kopališča. Nekateri ljudje, ki so bili na bregu, so se komaj rešili. Ta meteorit je morda največji, kar jih je dosedaj palo na zemljo. V mnogih muzejih hranjeni meteoriti niso po navadi težji več nego 50 kg.

× **Kaplana Kirchsteigerja**, ki je spisal znano knjigo „Pod izpovednim pečatom“, so baje spoznali zdravniki za blaznega. Vsaj „Vaterland“ tako trdi.

× **Koliko pojedjo razni narodi kruha.** Na Danskem pride na vsako glavo povprečno 287 kg kruha, v Belgiji 247,

na Francoskem 254, na Nemškem 230, v Švici pa samo 212 kg. Zanimive so številke pred letom 1880. Tedaj je použil povprečno na leto vsak Francoz 258 kg kruha, Danec 256, Belgijec 240, Nемеc 211, Švicar 205, Holanec 201, Rus 173, Portugalec pa samo 107 kg. Števila dajo veliko veliko misliti, zakaj v 26 letih so jako narasle, kar je posledica podraženja mesa.

× **Kolera** razsaja po južni Rusiji. V Astrahanu je doslej zbolelo 289, umrle pa so 103 osebe. Kolera se širi počasi proti zahodu.

× **Milijonarjevo življenje.** Mehikanski milijonar Petro Alvarado je dal svoje sloveče zlate in srebrne rudnike La Palmile nekemu francoskemu sindikatu v najem za 15 let. Najemnina ni znana; najemniki so že imeli ponudbo 12 in pol milijona dolarjev, a so jo odklonili. Alvarado si je napravil iz rudnikov že 150 milijonov dolarjev imetja ter je tako bogat, da je pred leti ponudil republiku, da ji poplača vse dolgove, kar pa je predsednik Diaz hvaležno odklonil. Neki angleški sindikat mu je ponujal za rudnike 150 milijonov dolarjev, a Alvarado jih ni hotel prodati. Alvarado je šele 37 let star ter je bil prvotno čisto navaden rudar, ki se je s težavo preživljal ob napornem delu. Leta 1901. pa je odkril bogate zlate rudnike La Palmilla, ki so najbogatejši na vsem svetu. V šestih letih si je nakupil neizmerno bogastvo. Cenijo ga na 200 milijonov dolarjev. Alvarado pa je v kljub tolikemu bogastvu ostal preprost mož. Na prigovarjanje prijateljev si je sicer zgradil razkošno palačo, toda najrajši živi v goli, hladni kleti. Tu ga je tudi dobil nedavno neki angleški dopisnik pri čaši navadnega piva, a sedel je na zaboji, ki je bil poln šampanjskih steklenic, ki pa so mu jih izpraznili prijatelji.

× **Zmerno uživanje alkohola ni škodljivo.** Neka angleška zavarovalna družba je dognala, da tisti, ki zmerno pijo alkoholne pijače, žive dalj časa kakor abstinenti. Njeno raziskavanje se razteza na 60 let, t. j. od 1841. do 1901. V tem času je družba izdala 31.776 polic takim zavarovancem, ki sploh niso pili alkoholnih pijač. Te police reprezentujejo 466.943 let. Med temi zavarovanci jih je umrlo 8947. V isti dobi je izdala družba 29.094 polic takim zavarovancem, ki zmerno pijo vino. Te police predstavljajo 393.110 zavarovanih let. Med temi jih je umrlo 5124. Potemtakem je bila med abstinenti umrljivost za 20% večja kakor med takimi, ki zmerno pijo. — Če ni to samo — reklama!

× **Rim — morsko mesto.** Osnovano se je društvo „Comitato pro Roma marittima“, ki hoče zgraditi pristanišče in ga zvezati z mestom. Tudi hočejo Rim po električni železnici zvezati z morjem. A tej železnici se najbolj upirajo posestniki latifundijev, ki ne dajo sveta ali zahtevajo zanj neprimerne cene.

Listnica uredništva.

V **Istro:** Članek, ki smo ga pripravili za danes, priobčimo prihodnjič, ker nam je zmanjkalo prostora. — Na **Koroško:** Ravno tako! — A. M. v Z.: Shod na Dunaju bo najbrže o Vseh svetih, ker bo državni zbor sklican nemara šele koncem oktobra. — V **Koper:** Izkaz priobčimo prihodnjič. — I. K. na P. g.: Na Vaš članek Vam odgovorimo pismeno. — Naše uredništvo je sedaj zopet v Idriji.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 1325.

Štajersko.

(123) 1

V političnem okraju Celje se sledeče učiteljske službe v popolnitev razpišejo:

1) na štirikazredni ljudski šoli v Št. Jurju ob Tab. (III. krajni razr.) mesto učitelja (moška učna moč dobi za čas, dokler se ne uvrsti šola v višji krajni razred, na leto 72 K stanarine),

2) na štirikazredni ljudski šoli v Gornjemgradu (II. krajni razr.) mesto učitelja ali pa učiteljice,

3) na trirazrednici v Smartnem pri Gornjemgradu (II. krajni razr.) mesto učiteljice,

4) na štirikazredni deški šoli v Hrastniku (II. krajni razr.) mesto učitelja.

Prošnjiki oziroma prošnje imajo pravilno opremljene prošnje uradnim potom vložiti do dne 10. oktobra t. l. pri dotičnih krajnih šolskih svetih.

Okrajni šolski svet Celje, dne 4. septembra 1907.

Na petrazredni ljudski šoli v Sv. Petru pod Sv. gorami je razpisano učiteljsko mesto do 22. septembra t. l. Moški prosilec dobe prosto stanovanje. (124) 1

Krajni šolski svet v Sv. Petru pod Sv. gorami.

Na dvorazredni šoli pri Sv. Duhu nad Lučanami, okraj Arvež, se razpisuje v stalno ali provizorično nameščenje učiteljska služba.

Učitelj, oziroma učiteljica ima prosto stanovanje, kurjavo, pohištvo in posteljino s perilom. (125) 1

Prošnje se imajo vložiti do 15. septembra t. l.

Krajni šolski svet Sv. Duh, 1. septembra 1907.

Poslano.*)

Svojemu kritiku, g. K. K., (zakaj se docela ne podpiše?) naznanjam za zdaj le, da sem res „vnet spiritist“, v tem zmislu namreč, da trdim, da je človeška duša neumrjoča, da je Bog, da imamo zemljani nekako komunikacijo z duhovi itd. Obširen odgovor drugim potom! Za danes naznanjam le, da je sam Gregorčič tolmačil svojo pesem s spiritistiškega stališča, kar mi je trdila odlična, vrlo izobrazena slovenska dama, posebna čestiteljica in učenka Gregorčičeva! — Da bode pa g. kritik mojo razpravo lažje umel, mu priporočam poprej v preučevanje vsaj ti dve knjigi: 1) Katechismus des reinen Spiritualismus von Prof. Lucian Pusch; 2) „Die Wahrheit des Christenthums“ von Paul Meyer, zakaj jaz sem neveren Tomaž, da bi g. kritik poznal tako dobro spiritistiško literaturo, ker piše o **Friexu**, katerega niti ne pozna spiritistiška literatura! V mojem podlistku se je namreč vrinila bila tiskovna pomota: „Friex“ namesto (Dr. Robert) **Friese**! Gosp. K. K! Hic Rhodus, hic salta! — A rivederci, g. K. K! S spiritistiškim pozdravom:

Janko Leban.

Bukovica, nad Škofjo Loko, 8. septembra 1907.

*) Za vsebino tega spisa je uredništvo le toliko odgovorno, kolikor zahteva tiskovni zakon.

Tožnim srcem javljamo vsem prijateljem bridko izgubo najblažjega moža, najboljšega očeta, najljubeznivejšega sorodnika, gospoda

Vekoslava Strmška,

nadučitelja

pri Sv. Petru na Medvedovem selu

ki je dne 6. septembra 1907 ob 5. uri zjutraj, po dolgi mučni bolezni, v 44. letu svoje dobe mirno zaspal v Gospodu.

Pogreb je bil v nedeljo, dne 8. septembra 1907 ob 11. uri dopoldne.

Sv. Peter na Medvedovem selu,
dne 8. septembra 1907.

Zalika Strmšek,
soproga.

Pavel Strmšek,
oče.

Pavel, Zalika in Slavko Strmšek,
otroci.

(128) 1

Zahvala.

Za mnogobrojne izraze sočutja med boleznijo in sožalja ob smrti nezabnega soproga, oziroma očeta

Vekoslava Strmška

izrekamo najiskrenejšo zahvalo:

Velečastitim g. duhovnikom za opravilo pogrebnih obredov, predvsem gosp. profesorju J. Vrežetu kot voditelju istih in domačemu g. župniku, Fr. Gomilšku za genljiv nagrobni govor, gg. Lud. Černeju, Luki Jelencu, dr. J. Zabukovšku za njih pretresljive, milega pokojnika slaveče besede ob odprtem grobu, cenjenim pevcem za žalostinke, g. okrajn. šolskemu nadzorniku Jos. Supaneku, članom okrajnega in krajnega šolskega sveta, občinskemu zastopu, vsem tovarišicam in tovarišem, prijateljem in znancem širom domovine, kakor soobčanom za spremstvo rajnika na zadnji poti, vsem darovateljem vencev, med temi „Zavezi avstr. jugoslov. učit. društev“, „Zvezi slov. štaj. učiteljev in učiteljic“ in „Šmarsko-rogaškemu učiteljskemu društvu“.

(129) 1

Žalujoča rodbina.

Slovenska Šolska Matica

javlja tožno vest, da je umrl dne 6. septembra 1907 njen mnogozaslužni odbornik, gospod

Vekoslav Strmšek,

nadučitelj

pri Sv. Petru na Medvedovem selu itd.

Blagega rajnika priporoča vsem p. n. društvenikom v trajen spomin

(127) 1

odbor.

V Ljubljani, meseca septembra 1907.

Podpisano društvo naznanja pretožno vest, da je dne 6. septembra 1907 preminul po dolgi, mučni bolezni v 44. letu svoje dobe naš velezaslužni, neumorno delavni predsednik, gospod

VEKOSLAV STRMŠEK

nadučitelj v Št. Petru na Medvedovem selu in zastopnik učiteljstva v šmarskem okrajnem šolskem svetu.

Vrlo delovanje in neprecenljive zasluge za učiteljstvo in narod mu zagotavljajo večni spomin!

126 1

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo.

H. Šumer,
tajnik.

Š. Sekirnik,
podpredsednik.

Vajenec

se sprejme takoj v špecerijsko trgovino

B. SEVAR v Ljubljani.

Istotam se kupi vsako množino (121) 3—2

suhih gob, lipovega cvetja in kumne.

**Hočete kupiti
ceno in dobro pravobarveno blago?**

Mána Jirsová, soproga učiteljeva
imejiteljica tkalnice v Novém Hrádku nad Metnjo, Češko prodaja kanefase, sefir, damast, platno, oxford, krizete, barhet, brisače, žepne rute, prte, serviete itd. 112 13-3
Naročite in prepričali se bode, da Vas Slovanka bratski postreže.

Svoji k svojim!

Vzorci franko.

Poskusite
in priporočite
izdelke

Vydrove tovarne hranil
v Pragi VIII. Cenovnik zastoj.

(19) 24

Tvorniško zalogo Grubbauerjevih zvezkov

pri katerih je del čistega dobička namenjen

„Učiteljskemu konviktu“

i m a

122 3—1

Jernej Bahovec

trgovec s papirjem

v Ljubljani.

Priporoča tudi

knjige za vse ljudske šole

šolske potrebščine, peresa „Učit. konvikta“, risalni papir itd. itd.

„MLADIKA“

opozarja slavno občinstvo na svoj (120) 2—2

slovenski internat

in na

I. razred zasebne dekliške ljudske šole

ki se otvorita v Ljubljani s pričetkom prihodnjega šolskega leta.

Pojasnila daje

odbor društva „Mladike“ v Ljubljani,
Gosposke ulice št. 8.

ANTON ŠARC Ljubljana
Sv. Petra cesta 8

Špecialna trgovina za opreme nevest. Moško, žensko, otroško in perilo za novorojence se po meri izdeluje solidno in najceneje. — Platno vseh širin za telesno in posteljno perilo, namizni prti, serviete, garniture za kavo, bele in barvaste, brisalke, žepni robci, brisalne rute, šifon, širting, kreton, batist itd. itd. 119 52—1

Najnovejše modele za perilo radi pokažemo na ogled.

Strogo solidno blago. Švicarske vezenine. Nizke stalne cene.

Gg. učiteljem in njih rodbinam 5% popusta.

Svetlolikalnica, Kolodvorske ulice št. 8.

Gričar & Mejač

v Ljubljani, Prešernove ulice 9

priporočata v veliki izberi po najnižji ceni

obleke za gospode in dečke, površ-
nike za gospode in dečke, obleke za
otroke, žakete za dame, paletu za
dame, plašče za deklice itd. itd.

Nepremočljive pelerine iz lodna ali velblodje dlake (Kamelhaar) v vseh velikostih. — Gg. učiteljem in učiteljicam popust za „Učiteljski konvikt“.

Žirovnikove „Narodne pesmi za šolsko mladino“

(96) 23—6

se dobe edino v

„Učiteljski tiskarni“ v Ljubljani.

Izvod stane 20 h, s poštnino 3 h več.

VERONIKA KENDA

v Ljubljani

na Dunajski cesti števil. 20

(118) 52—2

priporoča p. n. krajnim šolskim svetom, šolskim vodstvom in učiteljstvu svojo veliko

zalogo pisalnih in risalnih potrebščin.

Dalje imam v zalogi risalni papir raznih vrst v vseh predpisanih velikostih, pisalni in pismeni papir, zavitke različne velikosti, veliko izbirko peres, držal, svinčnikov, gumic, krede, črnila, barvic, ravnil, ter vseh v to stroko spadajočih predmetov.

Glavna zaloga Jos. Petričevih zvezkov.

Postrežba točna in solidna.

Ustanovljeno 1842.

Električna sila.

Telefon 154.

BRATA EBERL

(8) 52—36 tovarna oljnatih barv, laka in firneža
v Ljubljani, Miklošičeve ulice števil. 6
nasproti hotela „Union“

priporočata gg. šolskim vodjem in učiteljem v mestu in na deželi
njiju priznana najboljši, črni, medli

lak za šolske table.

G. ČADEŽ

Mestni trg št. 14

(poleg stare g. Urbančeve trgovine)

priporočata v veliki izbi

klobuke, cilindre in čepice;

tudi raznovrstno (1) 52—36

moško perilo, kravate itd.

po zmernih cenah.

Za gg. učitelje 10% popusta!

Ustanovljeno leta 1832.

Lak za šolske table

črn in medel,

olje proti prahu

priznana najboljša

prodaja (16) 50—34

ADOLF HAUPTMANN

prva kranjska tovarna oljnatih barv, firneža, laka
in steklarskega kleja

v Ljubljani.

Ilustrovani ceniki zastoj in poštnine prosto.

F. P. Vidic & Komp. Ljubljana

opekarna in zaloga peči

ponudijo vsako poljubno množino patentiranih

zarezanih strešnikov

Sistem „Marzola“ (Strangalzriegel) Sistem „Marzola“

Barve: a) rdeči naravno žgani, b) črno impregnirani.

Najličnejše, najcenejše in najpriprostejše strešno
krije.

Vsak strešnik se zamore na late pribiti ali pa z žico privezati, kar je gotovo velike važnosti za kraje, ki trpe po močnem vetru in burji.
Vzorci in prošpekte pošljemo na željo brezplačno.

(36) 30—28 Sprejmejo se zastopniki.

